

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Q. 19. Quotuplex sit opinio probabilis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42634

vel debet esse grave respectu omnium intellectuum, vel respectu aliquorum tantum: non respectu omnium, quia quod est grave respectu imperitorum, saepe non est grave respectu peritorum. Nec aliquorum tantum, hi enim deberent esse periti; ergo sensus erit, respectu habentium auctoritatem, adeoque omnis probabilitas erit tantum extrinseca, ita *Eliz.* R. Intelligi respectu peritorum, non quod ad assensum moveat eorum auctoritas, sed quia movet aliquid, aptum movere peritum, id est, hominem aptè dispositum ad materiam illam intelligendam, juxta statum ipsius materiae & conditionem imbecillitatis humanae.

110 *Inst.* I. Saltem in expositione motivi gravis recurritur ad homines prudentes, prudens autem dicitur, qui non movetur levi sed tantum gravi motivo, ergo fit circulus. R. Per prudentes hic intelliguntur periti, sive aptè dispositi ad intelligendum, nec assueti ferre sententiam, nisi omnibus utrimque consideratis, in qua explicatione nullus fit circulus. Videri potest *Teril.* q. 23. & 24.

111 *Inst.* II. Ignotum est nobis, quinam sint periti, ergo semper ignotum erit, quodnam motivum sit grave, & consequenter quanam opinio sit verè probabilis. R. n. antec., alioquin *Tob.* 4. v. 19. frustra diceretur, *Consilium semper à sapiente exquire*; itaque periti judicantur *S. Th.* *Scot.* *S. Bonav.* *S. Anton.* *Caj.* *Nav.* *Suar.* aliique similes; item alii, quos communis persuasio reputat, aut experientia probat peritos in hac vel illa materia, quam profitentur, cuique studuerunt, vel quam bene tractarunt.

112 *Inferes*, probabilitatem sic posse definiri, quod sit fallibilis & magna apparentia veritatis circa aliquod objectum.

113 Q. 19. Quotuplex sit opinio probabilis. R. Multiplex, nam §. I.

§. I. Alia est probabilis ab intrinseco, cujus moti-
 vum consistit in ratione gravi, quæ rei ipsi inest,
 sive ex re ipsa petitur: alia ab extrinseco, cujus mo-
 tivum est auctoritas gravis ita sentientium & dicen-
 tium, quæ auctoritas consistit præcipuè in peritia,
 probitate, sapientia & veracitate: hæc tamen auctori-
 tas non movet, nisi in quantum præsumitur cum hac
 esse conjunctam etiam rationem sive probabilita-
 tem intrinsecam, quia nempe præsumimus viros sa-
 pientes non dicere aliquid sine ratione, unde optimè
 dicit *S. Aug. Epist. 19. alios* (libros præter scriptu-
 ram) *ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinã-
 que polleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita
 sentiunt sed quia mihi vel per illos auctores Cano-
 nicos vel probabili ratione, quod à vero non abhor-
 reant, persuadere potuerunt* Probabilia ab ex-
 trinseco definiuntur ab *Arist. in Topic. l. i. c. 1. Quæ
 videntur omnibus vel plerisque vel sapientibus, at-
 que his vel omnibus vel plerisque vel maximè notis,*
 de qua definitione videri potest *Ess. in App. a. 99. &
 seqq & dicitur n. 159* Hic advertenda sunt duo, **II 4**
 inprimis ut aliquid sit probabile ex auctoritate, de-
 bere manere incertum, & per assertionem multo-
 rum non fieri certum, uti certum fit Romam dari,
 ideoque non manet nobis tantum probabile: dein-
 de ut sciamus, quis hic censerì debeat sapiens necne,
 attendendam esse famã publicam vel experientiam,
 sic enim uti antè insinuatum est, aliqui omnium con-
 fessione sunt sapientes, uti *S. Aug. S. Th. Scot.*; Alii
 per experientiam, ex modo, quo res tractant, vel de
 eis discurrunt, vel consilia dant pro praxi, uti *Suar.
 Sanch. Lugo &c.* quandonam verò auctores dicantur
 omni exceptione majores, explicabitur à n. 160.
 ubi plura dicentur de auctoritate extrinseca, & etiam
 exponetur, quinam dicendi sint meri summistæ.

§. II. Alia dicitur speculativè tantùm probabilis, alia etiam practicè; quam divisionem varii variè explicant, uti videre est apud *Moyam* de op. prob. q. 2., nam aliqui vocant speculativè probabilem, quæ objectum tantùm considerat non referendo ad praxin, uti si dicam, valet baptismus in aqua rosacea; quæ autem dicit licere saltem in necessitate baptizare in aqua rosacea, est practicè probabilis: alii vocant speculativè tantùm probabilem, quæ licitè redigi non potest ad praxin, sic potest mihi esse speculativè probabile, quòd animal à longè se movens sit fera, non ideo tamen est practicè probabile, quia mihi licitum non est in illud jaculari: alii dicunt illam speculativè probabilem, quæ absolute per nos reduci non potest ad praxin, uti hæc, globus terræ potest loco moveri; si autem simul ad praxin reduci possit, dicetur simul nobis practicè probabilis: alii cum *Moya* eam vocant speculativè tantùm probabilem, quæ asserit aliquid licere, præscindendo à circumstantiis personæ, loci, temporis &c. uti si dicam, licitum est pingere; practicè probabilem vocant, quæ dicit aliquid alicui hic & nunc licere v. g. quia servile non est, hinc mihi licitum est hoc etiam festo die pingere: alii dicunt illam esse tantùm speculativè probabilem, quæ est de objecto secundùm se licito, quia tamen non potest ad praxin deduci, quin accedat aliqua circumstantia illicita, hinc non erit practicè probabilis, uti secundùm *Terill.* si dicam, licitum est secundùm se attingere corpus alienum nudum, id enim licitè faciunt Chirurghi, ut in necessitate medeantur, quia tamen ordinariè non fit ejusmodi tactus, quin in tangente suboriantur pravæ commotiones & adsit periculum consensûs in delectationem veneream, hinc ordinariè non est practicè probabile, quòd licitum sit

fit attingere corpus alienum nudum: denique recentiores, ut has omnes explicationes concilient, dicunt illam esse speculative tantum probabilem, quæ vel de praxi nihil enunciat, vel tantum procedit habitâ ratione principii universalis, non consideratis illis, quæ cum praxi communiter conjunguntur; è contrâ dicunt illam esse etiam practice probabilem, quæ enunciat licitam esse praxin post omnia considerata, quæ in praxi apta sunt contingere: & cum his communiter loquemur.

§. III. Alia dicitur probabilis quoad se, alia 116
quoad nos: probabilis quoad se est, quæ à parte rei nititur motivo gravi, licet fortè ejus gravitas à nobis non agnoscat; probabilis quoad nos, quæ invincibiliter à nobis judicatur niti motivo gravi, quamvis reipsa grave non fit, ideoque opinio talis, quæ reipsa non nititur motivo gravi existente sed tantum præsumpto vel existimato, licet secundum se non fit reipsa probabilis, tamen respectivè ad intellectum nostrum ita dispositum censetur probabilis. Opinio probabilis quoad nos subdividitur in certò, probabiliter, tenuiter & dubiè probabilem, uti dicitur à n. 119.

Q. 20. *An omnis opinio speculative probabilis, etiam fit practice talis.* R. Negative cum Carden. in 1. Crisi d. 14. c. 2. & d. 56. c. 3. contra Caram. J. Sanch. F. Lugo & alios, Ratio est, quia potest dari actio alioqui licita, quæ in praxi exerceri non possit absque circumstantia scandali aut irreverentiæ, vel absque periculo peccandi aut damni proximo causandi, uti constat in exemplis n. 115. allatis aliisque similibus, sic enim etiam speculative probabile est consecrationem in pane siligineo esse validam, tamen non est probabile practice, quia probabile non est, quòd liceat in pane siligineo consecrare.